

Glasba.

Dobrodelni koncert v stolni cerkvi.

Cecilijino društvo za stolno župnijo je priredilo po prizadevanju čč. gg. stolnega kapelnika Stanka Premrla in dr. Franciška Kimovca dne 1. marca t. l. zvečer ob 8. uri cerkven koncert. Prostorno svetišče je bilo napolnjeno poslušalcev iz vseh slojev. Ta umetniška vojna pobožnost je bila obenem dobrodelna prireditvev, katere čisti prebitek je namenjen vdovam in sirotam naših junakov, ki so zapečatili svojo ljubezen do domovine z lastno krvjo in so dali zanjo v ceno svoje življenje.

Z ozirom na smoter je bil spored sestavljen in prav dobro pogoden. Sprejeli so vanj glasbotvore vseh vrst, ki jih je mogoče izvajati na tako svetem mestu, v tako resnem času, pred tako razlikovitim poslušalstvom: orgelske točke, skladbe za zbor s spremljevanjem in brez spremljevanja godal in samospeve; le gregorijanskega korala ni bilo. V tej sestavi se zrcali obsežno duševno delo in vsak posetnik koncerta je slišal kaj zase primernegega.

Bachov preludij v svoji grandiozni zasnovi, bogati invenciji, cvetoči melodiki, nedosežni logiki in pestrem sozvočju je izvajal č. g. Premrl, spretno izrabljajoč prednosti novodobnih orgel z izvrstno tehniko in duhovitim pojmovanjem; registracija je bila vse hvale vredna in tempo — pri Bachovih skladbah težavna in kočljiva stvar — povse pravilen. Ta točka je bila namenjena glasbeno naobraženim krogom.

Dostopnejša širšim plastem je dr. Kimovčeva pretresljiva nagrobnica »Ko odpro oblaki se pred bliščem križa« za mešan zbor in trobila. Misel besedila je posneta po sekvenci »Dies irae«. Trobila je uporabil skladatelj z ozirom na kulturnozgodovinsko od 13. veka sem ustaljeno misel angelske trobente, ki bo klicala na sodnji dan pred božji prestol. — Pri izvajanju so trobci s svojim trpkim zastavkom in s prevladujočo samozavestjo oškodovali učinek ritmično, dinamično in agogično dobro pripravljenegega predavanja pevskega zbora.

E. Hochreiterjev ofertorij »Domine Jesu Christe« iz njegove mrtvaške maše (op. 38) za enoglasen mešan zbor in orgle je fino občuten umotvor, ki se je izlil iz srca v pero. Izvajati ga je težko, ker se pevski glas in orgelsko spremljevanje bistveno izpopolnjujeta. Vendar je bilo proizvajanje vzgledno.

Premrlova »O sladki sveti križ« za mešan zbor a capella je gladko tekoča, a nekam postno zasnovana skladba, ki pa kaže osobito pri odmorih domače okrete v melodiji in harmoniji, dasi je sicer zložena po modernejših načelih. Izvajanje je bilo brezhibno.

F. A. Guilmant (1837—1911), eden prvih modernih organistov in skladateljev za orgle v Franciji, je bil zastopan z dobro izbrano »Méditation — prière«, koje živočutni zvoki so tako s svojimi melodioznimi postopi kakor po prikupljivi harmoniji segali pač pretehtni večini poslušalcev do srca. Krasno in duhovito proizvajanje č. g. Premrla je skladbo primililo.

Važna za našo novejšo strujo je dr. Kimovčeva »Češčena Marija« za tenorski samospev s spremljevanjem orgel, violine, violoncella in roga. Napev je ustrojen po modernih načelih, še dalje pa sega inštrumentacija v tem pogledu. Godala postopajo samostojno, vsako poje svojo melodijo; pri tem se pa sem in tam oddalji od jedra vokalne melodije v nižine in višine, da je treba poslušalcu z vso pozornostjo slediti, da najde stik in medsebojno razmerje; posebno violina učinkuje v višinah, kakor mameča večča v gozdni tmini. Solist, g. Rijavec, je rešil svojo ne ravno lahko nalogo v vsakem obziru pohvalno. Njegov glas je krepak, a voljan, poln in doneč ter priča o dobrem šolanju; v globini se bo še izpopolnil. Godala ga niso dosegala.

E. Hochreiterjeva »Marija mati« za tenorsolo, mešan zbor in orgle je moderna skladba, globoko zamišljena, preprosto zasnovana, duhovito izvršena. Izvajali so jo z občutkom in vseskozi brezhibno.

»Psalm 87« (Podnevi vpijem k tebi) za tenorski samospev s spremljevanjem orkestra od St. Premrla je sedanjemu času primeren asketičen glasbotvor: živočutna prošnja. Skladatelj je bil v porabi muzikaličnih sredstev preveč vzdržen, tako da je luči, ki jih je morebiti prižgal, zopet upihnil. Skladba zapušča vtis, da je bila sprva bujneje zamišljena, kar bi bilo pri bogatem talentu g. Premrla povse naravno. Posebno spremljava se čuje sem in tam skoraj preslegasto. Vse priznanje pa gre g. Rijavcu in njegovemu proizvajanju.

Rennerjev »Trio« za orgle je lepo zaokrožena skladba, učinkovito završena na podlagi poljudnih motivov. Posebno srednji del ima odločne, nekam impetuzne postope. G. Premrl ji je pomogel s svojim produševljenim igranjem do popolnega priznanja.

Preprosta Hildova »Gib uns den Frieden, Himmelskind!« za mešan zbor, z orglami in godali, je bila muzikalično najšibkejša točka. Besedilo osladno-koprneče, glasba v slogu pevskih omizij. — Izvajanje je naredilo več iz te skladbe, nego ji gre; samo vokalizacija je zaostajala za namero g. dirigenta, kojegea podrobno delo je razodevalo več drugih mest.

Vse drugače Premrlova »Daj nam mir, Gospod!« za mešan zbor brez spremljevanja. Vse pozornosti vredna skladba za dobre zборе; šibli je ne zmorejo. Besedilo poetično, vzneseno, odločno, jedrnat. Pravtako glasba. Smotrni so nezadovoljivi zaključki, kakor da puščajo prošnjo še nerešeno. Izvajanje je bilo zasnovi primerno.

P. H. Sattnerjeva »Evharistični tron« je učinkovala kakor nameravano stopnjevanje. Besedilo od naše prve pesnice religiozних pesnitev, M. Elizabete, je bujno cvetoče, vzneseno, vzvišeno nad zemski prah. Glasba ni zaostala, temveč je dala oblikovani besedi relief. Višek dosega v drugi kitici. G. Premrl jo je opremil z orkestrom. Skladba je imela odločen uspeh in je bila večini tudi lahko razumljiva in je šla do srca.

To je bilo drugače pri globoko zamišljeni in umetni fantaziji za orgle s témo »Salve Regina« od M. Sprin-

gerja, pač najboljšega orgelskega poeta v Avstriji. Izvajanje g. Premrla je svedočilo, da se je njegova duša strnila v eno s Springerjevo. Kompozicija pa ni umljiva brez tesnejšega stika s koralom in moderno tehniko.

Pač pa so Gollerjeve »Lavretanske litanije« za mešan zbor, orgle in orkester kot sklepna točka žele zaslužen priznanje od vseh strani. Skladba je duhovito ustrojena, klici in odgovori diferencirani, a vse sklenjeno in strnjeno v eno celoto. Prikupljive melodije se menjavajo, podpirane od blestečega orkestra. Zdelo se je, da so i pevci i godci popolno pri stvari in kakor da jim izvajanje ne dela nikakih težav, dočim je orkester prej malce zaostajal.

Vodstvo je bilo v rokah čč. gg. dr. Kimovca in Premrla. Imeni sami jamčita za solidnost sporeda in izvajanja. Ako ni bilo povsem doseči viška dovršenosti, je bilo to ležeče osobito na odnošajih. Pevski zbor in solist sta se trdno držala, in kar se njiju tiče, je šlo vse točno in pohvalno. Za godce pa ni bilo možnosti, da bi bili dovolj podrobno s pevskim zborom skušali; navzlic temu so dosegli tudi ti uvaževanja vredne uspehe, osobito pri Gollerjevih litanijah. Vobče smemo reči, da je bil ta koncert blagodejno počivališče na religioznem polju, da je prav dobro uspel in — kar je pač največ — da je ganil z umetniškimi sredstvi marsikako srce, ki bi sicer od te strani ne imelo nikake podbude.

Dr. J. Mantuani.

Koncerti.

»Glasbena Matica« v Ljubljani se v tekoči glasbeni sezoni očitno zelo trudi, da kljub neugodnemu času, nastalem vsled dolgotrajne svetovne vojske, koncertno delovanje med nami ne zamre. To je kaj hvalevredno, zlasti še z ozirom na to, da se koncerti povčini vrše v dobrodne namene.

Pri dobrodelnem koncertu na korist goriškim beguncem 16. januarja 1916 sta sodelovala in koncert izvajala dva domača umetnika: g. Josip Rijavec, koncertni in operni pianist iz Gorice, in gđc. Dana Kobler, koncertna pianistinja in učiteljica »Glasbene Matice« v Ljubljani. G. Rijavec, našemu občinstvu že izza nekaj let znani in priljubljeni tenorist, je izvajal jako pester spored raznih samospevov. Izmed domače glasbene literature: Michlovo: »Da jo ljubim« in dve Lajovčevi: »Pesem starca« in »Iskal sem svojih mladih dni«, tri odlične in glasbeno pomembne skladbe; dalje Beethovno krasno »Adelaido«, Staryjevo mirno »Pridi Semitka« in Hatzejevo čuvstev prekipevajočo »Da sem bogat«, za sklep pa še šopek prvovrstnih arij: Bizetovo iz opere »Carmen«, Wagnerjev tekmovalni spev iz opere »Meistersinger von Nürnberg«, Leoncavallovo iz opere »Bajazzo« in Massenetovo iz opere »Werther«. G. Rijavec nam je v svojih nastopih ta večer izredno ugajal. Od kar smo ga pred leti slišali, si je svoj simpatični in krepki tenor izdatno izpopolnil in ugladil. Na njegovi umetniški poti mu želimo še nadaljnjega napredovanja in največjih uspehov. — Pianistinja gđc. Kobler je izvajala pri koncertu Novakove »Pesmi zimskih noči«: a) pesem mesečne noči, b) pesem viharne noči, c) pesem božične noči in d) pesem karnevalske noči. V tej glasbeno programski obširni skladbi kakor tudi

v Lisztovi 13. ogrski rapsodiji je pokazala prav dobro tehniko, pa tudi obilo glasbenega čuta. Naravnost divili pa smo se ji kot spremljevalki na klavir, za kar naj prejme še posebno pohvalo.

Dne 1. februarja 1916 je v drugič v Ljubljani koncertiral mladi hrvatski umetnik na gosli, gospod Zlatko Balaković iz Zagreba. Ljubljancje poznamo mladega umetnika od lanskega leta, ko je prvič sodeloval pri enem izmed dobrodelnih matičnih koncertov. Velik sloves njegovega prvega tukajšnje nastopa mu je privabil in pripeljal k njegovemu topotnemu koncertu cele trume glasboljubivega občinstva. V premišljeno sestavljenem sporedu nam je nudil bogat glasben užitek. Slišali smo dve znameniti, obsežni klasični skladbi: Mozartov koncert za gosli v D-duru in Bachovo VI. sonato; v drugem delu koncerta pa štiri izbrane komade modernih skladateljev: Elgarjev »Capricieuse«, Sarasatovo andalužiško romanco, Bazzinijev čudovito lepi ples palčkov (»La ronde des lutins«) in Paganinijev srčne utripljaje. Poleg določenega sporeda je radodarni umetnik dodal še več drugih lepih komadov.

Vesetje in slast je poslušati umetnika, od Boga tako izredno nadarjenega, kot je Balaković. Gosli mu pojo gorko, polnosučno in čistoubrano; največje tehnične težkoče so mu igrača. Naj omenim še to, da je tudi ves nastop Balakovičev vseskoz prikupljiv in velesimpatičen. Mladega mojstra bomo vselej z navdušenjem pozdravili in radi pohiteli k virom njegove prelepe umetnosti, ko nas zopet obišče. Nadvse pohvalno je g. Balakoviča pri koncertu spremljal enako globoko izobražen in čuteč umetnik-pianist, gosp. profesor Krauth iz Zagreba. Čast obema!

Še o tretjem koncertu mi je poročati, ki se je kar nenadoma porodil med nami in o katerem nismo — ne vem zakaj — pričakovali tolikanj užitka, ki je pa tudi kar moč krasno uspel. To je bil koncert čelista, g. prof. Jure Tkalčiča in pianista g. prof. H. Gruža, obeh iz Zagreba. So pač ravno virtuozni in resnično veliki umetniki na cello redko sejani in je te vrste umetnost kar malo poznana, morda semtertja nekoliko omalovaževana. A če hočemo biti objektivni, moramo priznati in prisoditi ravno violon čelu eno prvih mest kot soloinstrumentu. Kako obsežen, v glasbenih barvah raznolik in izredno izrazit ton je ravno violon čelu lasten!

G. profesor Jure Tkalčič se nam je predstavil kot prvovrsten čelist. Iskren v kantileni in tehnično neverjetno izurjen je izvajal Lalov koncert v D-duru, Bachovo skladbo »Col Nidre«, Davidov »Allegro de Concert«, dve svoji lastni, v vsakem, glasbenem in formalnem oziru lepi in zanimivi skladbi »Uspavanka« in »Serenade de Pierrot«, Schumannovo večerno pesem in Popperov »Vito«. Nekaj skladb je umetnik navrgel. Skladbe so bile ena za drugo glasbeno pomembne in vsaka po svoje prikladne, da je g. Tkalčič mogel razviti vse bogastvo svoje virtuoznosti in v tonih izliti svojo čutečo dušo.

Kakor g. Balakoviću pri violinskem koncertu, je tudi g. čelistu Tkalčiču stal ob strani kot spremljevalec na klavirju enako zmožen umetnik, g. prof. Herman Grub. Pa ne le kot najtočnejšega spremljevalca, tudi